

תרצה יהודה – מפקחת הוראת עברית
הרב יעקב אלבירט – מפקח כולל

פרשת "שמות"

"וַיִּקְרָאוּ בַסֵּפֶר וַיְבִינּוּ בַמִּקְרָא"

מדויקים ומדקדקים בפרשת-השבוע

פעלים ושורשים בפרשה

שורש נצ"ל

לשורש זה שתי משמעויות בפרשתנו: לרוקן, להציל

א. במשמעות של לרוקן, לנצל

... וְנִצְּלֹתֶם אֶת־מִצְרַיִם (ג, כב) = וַתְּרוֹקְנוּ

להלן פירוש רש"י המביא דוגמאות נוספות מהמקרא:

ונלכתם: פתרגומו "וַתְּרוֹקְנוּ", וכן "וַיִּנְכְּלוּ אֶת מִצְרַיִם" (שמות י"ב), "וַיִּתְנַכְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָיִם" (שם ל"ג), וְהִנּוּן צוּ יָסוּד.

ומנחם חָצְרוּ בְּמַחְצֶרֶת כְּדִי עַם "וַיִּצֹל חֲלָהִים אֶת מִקְנֵה חֲצִיכֶם", "אֲשֶׁר הָפִיל חֲלָהִים מֵאֲבִינּוּ" (בראשית ל"א).

ולא יִאֲמְנוּ דְבָרָיו, פִּי אִם לֹא הִיָּתָה הַנּוּן יָסוּד וְהִיא נְקוּדָה בְּחִירָה, לֹא תִהְיֶה מְשַׁמָּשֶׁת בְּלִשׁוֹן וּפְעֻלָּתָם אֲלֹא בְּלִשׁוֹן וְנִפְעֻלָּתָם, כְּמוֹ "וְנִסְחַתְּם מֵעַל הָאֲדָמָה" (דברים כ"ח), "וְנִפְתַּח בַּיַּד חֲוִיב", וְנִגְפַתְּם לְפָנָי חֲוִיבֵיכֶם (ויקרא כ"ו), "וְאִמְרַתְּם נִכְלָנוּ" (ירמיהו ז'), לְשׁוֹן נִפְעֻלָּנוּ, וְכָל נוּן שֶׁהִיא בְּחֵץ לְפָרָקִים וְנוֹפֶלֶת מִמֶּנָּה – כְּנוּן עַל נוֹגֵף, נוֹשָׂא, נוֹתֵן, נוֹשֵׂף – כִּשְׁהִיא מִדְּבָרֵת לְשׁוֹן וּפְעֻלָּתָם תִּנְקֵד בְּחִטּוֹף, כְּגוֹן "וְנִשְׁאַתְּם אֶת חֲצִיכֶם" (בראשית מ"ה), "וְנִתַּחֵם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד" (במדבר ל"ב), "וְנִמְלַחֵם אֶת צֶמֶר עַרְלַחֲכֶם" (בראשית י"ז).

לְכָךְ חָנִי אֹמֵר שְׂזֹאת הַנְּקוּדָה בְּחִירָה מִן הַיְסוּד הִיא, וְיִסוּד שֶׁסֶּדְרָה נִכְוֵה, וְהוּא מִן הַלְּשׁוֹנוֹת הַכְּבֻדִים, כְּמוֹ דְבוּר, כְּפוּר, לְמוּד, כְּשִׁדְרָה בְּלִשׁוֹן וּפְעֻלָּתָם, יִנְקֵד בְּחִירָה כְּמוֹ "וְדַבְּרָתָם אֶל הַסֵּלַע" (במדבר כ'), "וְכִפְרָתָם אֶת הַבְּיָת" (יחזקאל מ"ה), "וְלִמְדָתָם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם" (דברים י"א).

לפי פירוש רש"י השורש הוא נצ"ל בבניין פיעל במשמעות פעילה ולא נפעל במשמעות סבילה, ולכן האות ני היא פה"פ והדגש בעה"פ הוא דגש חזק תבנית של הבניין. לעומת זאת, במילה "וְאִמְרָתָם נִכְוֵה" (ירמיהו ז') הני היא של בניין נפעל והדגש הוא דגש משלים עקב הידמות והתלכדות ני הבניין עם ני השורש.

(ב) במשמעות של הצלה

וְתִאמְרוּן אִישׁ מִצְרֵי הַצִּלָּנוּ מִיַּד הָרָעִים ... (ב, יט)

וְאִרְדּוּ לְהַצִּילוּ | מִיַּד מִצְרֵים ... (ג, ח)

... וְהַצִּיל לֹא־הַצִּלְתָּ אֶת־עַמְּךָ (ה, כג)

פעלים אלה בבניין הפעיל, במשמעות גרימה. הדגש בעה"פ הוא תשלום על הידמות פה"פ נו"ן בנטייה.

שורש ינ"ק וכן יל"כ

הַיְלִיכִי אֶת־תֵּיִלְד הַזֶּה וְהִינְקָהוּ לִי (ב, ט)

שני השורשים מגזרת נפ"ו.

מפרש אבן עזרא את שתי הצורות הללו, כדלהלן:

היליכי – כמו 'היניקי'. כי שנים שרשים הם: 'ילך' גם 'הלך', והטעם אחד; כי אין ה"א מאותיות המשך, על כן ה"א אחרת כמוה.

ועוד, כי האל"ף גם היו"ד גם הו"ו ימצאו בתוך המלה נכתבים, ופעם נחים, נמצאים במבטא ולא במכתב, ופעם נעדרים.

לפי דברי אבן עזרא המילה היליכי היא מהשורש יל"ך ובאותה משמעות קיים גם השורש הל"כ. ולכן המילה היליכי נוטה כמו היניקי.

השורש הל"כ מתנהג כמו גזרת נפ"ו – לְלַכְתָּ, ופעמים כמו גזרת השלמים: הִלְדוּ.

השורשים רא"י ויר"א בפרשתנו

השורש רא"י

וּרְאִיתָּ, וּתְרָא, וּתְרָאָהוּ, וַיֵּרָא, וַיֵּרָאָה, הַמְרָאָה, רָאָה רְאִיתִי,
נְרָאָה, וְרָאָה, רָאָה, רָאָה, תְרָאָה, יֵרָא,

השורש יר"א

וַיֵּרְאוּ, יֵרָא, יֵרָאוּ, יֵרָא, וַיֵּירָא

וּתִירָאן הַמִּלֵּלֹת אֶת־הָאֱלֹהִים ... (א, יז)

רשב"ם: ותיראן – לשון יראה; אבל "ותראנה" בלא יו"ד – לשון ראייה, שהרי יאמר
"ותראהו" (שמות ב, ו).

מסביר אבן עזרא את הסיבה לכך שהאות אי נחה:

ראב"ע פירוש הארוך: ותיראן – העלימו האל"ף, שלא תתערב עם גזרת יראה.

השורש י/ול"ד – גזרת נפיו

וַיֵּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִלְלֹת הָעִבְרִית ... (א, טו)

דברי רש"י לצורה זו: "הוא לשון מולידות, אלא שיש לשון קל ויש לשון כבד, כמו סוֹכֵר
וּמְשַׁכֵּר, לוֹכֵר וּמְלַכֵּר, כָּךְ מוֹלִיד וּמְוִלֵּד".

הסבר דברי רש"י: רש"י מצחין בניין קל לבין הבניינים פיעל והפעיל שהם במשמעות
גרימה: מילדות כמו מולידות הן במשמעות גרימה.

בְּיִלְדָּכֶן – בנין פיעל במשמעות גרימה

וַיֵּלְדוּ, וַתֵּלֶד – בנין קל

בהמשך לדברי אבן עזרא לעיל, אנו מוצאים שלוש דרכי נטייה בשורש זה, על
דרך הנטייה של גזרת נפיו ועל דרך גזרת השלמים:

פה"פ י/ו נכתבת ונשמעת כמו בגזרת השלמים: וַיֵּלְדוּ, תֵּלֶד

פה"פ י/ו נכתבת אך לא נשמעת: נוֹלְדוּ

פה"פ י/ו לא נכתבת: לְלָדָת

בנין הפעיל או נפעל? השורש יט"ב

וַיִּטֵּב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פְרָעָה (בראשית מא, לז) – בניין נפעל במשמעות סביל

וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לְמַיְלָדָת ... (א, כ) – בנין הפעיל במשמעות גרימה

רש"י: וַיִּטֵּב – הטיב להן.

וְזֶה חֲלוּקָה צְתוּבָה שְׁיִסוּדָה שְׁתֵּי אֲוֹתוֹת וְנִתְּן לָהּ וַיִּוּ יו"ד צְרָאָה, פְּשָׁהִיא צָאָה לְדַצֵּר לְשׁוֹן וַיִּפְעִיל הוּא נְקוּד הַיּו"ד צְלִירִי, שְׁהוּא קִמְצ קִטוּ, פְּגוּז וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לְמַיְלָדָת, "וַיִּרְבַּצַּב צְבַת יְהוּדָה" (איכה ב'), – הַרְצָה פְּחֻנְיָה. וְכֵן "וַיִּגַּל הַשָּׂאֲרִית" דְּנִבְוִזְרָאָדָן (דברי הימים ב' ל"ו), – הַגְּלָה אֶת הַשָּׂאֲרִית, "וַיִּפְּנֵן זָנַב אֶל זָנַב" (שופטים ט"ו) – הַפְּנָה הַזְּנָבוֹת זֹ לְזוֹ, כָּל אֵלּוּ לְשׁוֹן הַפְּעִיל אֶת אַחֲרִים.

וּכְשֶׁהוּא מְדַצֵּר צְלָשׁוֹן וַיִּפְעֵל, הוּא נְקוּד הַיּו"ד צְחִירָה, פְּגוּז "וַיִּטֵּב בְּעֵינָיו" (ויקרא י'), לְשׁוֹן הוּטֵב, וְכֵן וַיִּרְבַּצַּב הָעָם, – נְתַרְצָה הָעָם, "וַיִּגַּל יְהוּדָה" (מלכים ב' כה) – הַגְּלָה יְהוּדָה, "וַיִּפְּנֵן פֶּה וְכֹה" (שמות ב, יב) – הַפְּנָה לְכָאֵן וּלְכָאֵן.

וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי וַיִּלְדָּה, וַיִּשָּׁב, וַיִּרְדָּה, וַיִּלָּא, לְפִי שְׁאִינֵן מְגֻזְרָתוֹן שָׁל אֵלּוּ, שְׁהִירִי הַיּו"ד יְסוּד צְהוּן, וַיִּשָּׁב, וַיִּרְדָּה, וַיִּלָּא – י' אֲוֹת שְׁלִישִׁית צוּ:

הסבר דברי רש"י: כשהיו"ד מנוקדת בצירה זהו בנין הפעיל, ואילו כשהיא מנוקדת בחיריק זהו בנין נפעל.

שורש אס"פ או י/וס"פ? מדוע תאספון ולא תוספון?

לא תאספון לתת תבן לעם (ה, ז)

ראב"ע פירוש הארוד: לא תאסיפון – כתוב באל"ף, והמנהג להיותו בוו"ו; ושניהם מתחלפים ביו"ד.

כלומר גם האות אי שבפסוקנו וגם האות ו"ו המופיעה בפעלים אחרים משורש זה מחליפים את פה"פ י/ו של השורש.

רבינו בחיי: יתכן כי הגזירה הזאת לא עמדה כי אם פעם אחת שיעשו הלבנים ולא ינתן להם תבן וזהו תוספת האל"ף, כן פירש רבינו חננאל.

רש"י הירש: לא תאספון לתת תבן לעם וגו' – "תאספון" במקום "תוסיפון". כנראה שיש בזה רמז מרושע לנוגשים ולשוטרים: על העם ללכת ולחפש אחר התבן. "דאגו לכך שהם לא ימצאו תבן צבור באף מקום, שאף 'נשמה טובה' לא תאסוף את התבן

בערימות עבורם" (לא תִאָסְפוּן). פרעה מבקש לא רק להכביד את העבודה, אלא גם לדאוג שהעם יהיו מפוזרים ורחוקים זה מזה, כדי שלא יעבירו ביניהם רעיונות בלתי מעשיים כמו "יראת אלים", "חגים קדושים", וכדומה.

מסביר רש"י הירש שהצורה היחידאית תִאָסְפוּן באה לרמז על לא תִאָסְפוּן הגזורה מהשורש אספ: לא תאספו להם תבן.

השורש י/וסי"פ מופיע במקרא בחולם מלא או בחולם חסר:

לֹא תִסְפוּן לָשׁוּב בְּדַרְךָ הַזֶּה (דברים יז, טז)

וְיֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים (משלי ט, יא)

שמות ומשקלים בפרשה

משקל קטל

אֹו מִי־יָשׁוּם אֱלִים אֹו תִלְשׁ אֹו פִקַּח אֹו עֹוּר (ד, יא)

במשקל זה מופיעות אותיות השורש עם דגש בעה"פ.

במילה זֹוֹרֵשׁ התארכה תנועת החיריק לצירה כיוון שהאות רי"ש אינה מקבלת דגש.

פעמים רבות משקל זה מציין בעלי מום.

משקל מקטלת

וְאֶת-מִתְלַנֵּת הַלְּבָבִים (ה, ח)

המילה מִתְלַנֵּת היא שם מהשורש תכ"נ במשקל מקטלת. דוגמאות נוספות למשקל

זה: מְחַלְקֵת, מַעְבְּרֵת.

פירוש המילה על פי התרגום ועל פי רש"י: סכום.

קראן לו (ב, כ)

לה"פ אל"ף צריכה היתה להיות נחה כמו במילה וְתִקְרָאן לְעָם (במדבר כה, ב).

ראב"ע פירוש הקצר: קראן לו – מלה זרה, בעבור שאין על משקלה.

יחיד ורבים

התאמת הנושא לנושא

פֶּן-יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה מִלְחָמָה (א, י)

יש בפסוק חוסר התאמה בין הנושא מלחמה שהוא ביחיד לבין הנושא תקראנה שהוא ברבות.

אבן עזרא פירוש ראשון:

כי תקראנה – לשון נקבות רבות ומלחמה יחידה, וכזאת רבים.

או תחסר מלת וצרה, והדומה לה.

כלומר, חסרה כאן מילה, כגון: וצרה. צריך להיות מלחמה וצרה – לשון רבות.

אבן עזרא פירוש שני:

דע: כי כל הפעלים עוברים או עתידים, שם הפעל בכחם, פירוש: שם דבר הנגזר מן הפעל שהוא חסר, הוא נשמע מנח הפעלים, כמו: והנה ברכת ברך (במדבר כג, יא) וברך ולא אשיבנה (במדבר כג, כ), והטעם: וברך ברכה. וככה: וברב יועצים תקום (משלי טו, כב), והשלם יועצים עצה. וככה: כי תקראנה קורות מלחמה.

ישנם פעלים הבאים ללא שם עצם אחריהם, שאותו ניתן להבין ממשמעות הפעלים. גם בפסוקנו יש להשלים את המילה יקורותי וכך תהיה התאמה של הנושא לנושא.

וכך מסביר ספורנו את חוסר ההתאמה: "כי תקראנה רעות וצרות של איזו מלחמה, כמו ותכל דוד, נפש דוד".

גם ספורנו גורס שיש להוסיף מילים ברבות – רעות וצרות – ומקבלים התאמה בין הנושא לנושא.

הסיומת לפועל בנקבה רבות

בְּיַלְדָּכֶן , וּרְאִיתֶן , עֲשִׂיתֶן – בעבר תוספת של ן (ני סופית)

וּתְחִינֶינָּךְ אֶת-הַיְלָדִים, וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה וּתְמַלְאֲנָה – בעתיד תוספת של ןה

רש"י מסביר תופעה זו ומביא דוגמאות נוספות:

ותחייז את הילדים: מספקות להם מים ומזון.

תרגום הרש"י והרמב"ם, והשני והראשון, לפי שפשוט עבר לנהגות רבות פצה זו וכיוצא בה משפחה לשון פעלו ולשון פעלתם, כגון "ותאמרו" איש מקרי" (שמות ב'), (לשון עבר) כמו ויאמרו לזכרים, "ותדברנה צפיקם" (ירמיהו מ"ד), לשון דברתו, כמו ותדברו לזכרים, וכן "ותחלנה אתי אל עמי" (יחזקאל י"ג), לשון עבר חללנו, כמו ותחלנו לזכרים".

הסיומת של מילות יחס בנטייה לרבות

אלהן

אך יש גם מילות יחס לרבות המסתיימות במ"ם: **ויעש להם בתים** (א, כא)

הסיומת לכינויים חבורים (מושא ושייכות) בנקבה רבות

ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה ויזעזעו וישק את-צאנם (ב, יז)

לפנינו פירושו של אבן עזרא לתופעה זו:

ראב"ע פירוש הארוך: ויבאו: מ"ם ויגרשום – כמו נו"ן, שלא תתערב המלה עם הנו"ן הנוסף. וככה צאנם – במ"ם, שלא להתחבר שנים נו"נין.

בתורה נפוצה צורת העתיד המאורך המסתיימת באות נו"ן.

לדוגמה: **כלי אס-שמר תשמרון** (דברים יא, כב).

אבן עזרא מסביר שאילו נכתב 'ויגרשוני' בסיומת נו"ן, המשמעות יכולה להיות גם: גרשו סתם (עתיד מאורך), וגם גרשו אותן. לכן כתבה **ויגרשום** במ"ם אע"פ שמדובר על בנות.

גם המילה **צאנם** באה במ"ם אע"פ שמדובר על בנות. כאן רצתה התורה להימנע מרצף של שני נונים: צאנן = הצאן שלהן.

תשובות נוספות במפרשי התורה לשאלה הלשונית:

הסבר אחר כתב "הכתב והקבלה": ולדעתי בא במ"ם הזכר להורות שלא היו הגירושין מסיבת הבנות עצמן כי אם מסיבת אביהן, וכדאיתא במדרש רבה לפי שפירש מע"א נדוהו שלא יזדקק לו אדם לא יעשה לו מלאכה ולא ירעו את צאנו.

רש"ר הירש מסביר: 'ויגרשום' – 'ויושען' – 'צאנם': הבנות מכונות פעמיים בלשון זכר ['ויגרשום', 'צאנם'], ופעם בלשון נקבה ['ויושען']. שינוי לשון בין זכר לנקבה לעולם אינו בא ללא סיבה, אך כאן הביאור די ברור:

הרועים באו ודחפו אותן. הם לא נהגו בהן כבנות, אלא התייחסו אליהן באופן נוקשה, כאילו היו אחד מהם; בעוד שאף הגם שבאנשים ינהג ביתר עדינות כלפי נשים.

אולם משה עזר להם משום שהיו חסרות אונים; לא מחמת שהצדק היה איתן – שכן על כך, הוא כאיש זר לא יכול לשפוט – אלא משום שהיו נשים חסרות ישע שנקל לפגוע בהן. אך השקאת הצאן לא הייתה חלק מההצלה. משה עשה זאת, לא כהתנהגות של נימוס כלפי נשים, אלא פשוט מתוך חסד; מתוך מטרה לעזור לאנשים שהיו שרויים בפחד ועתה נותרו חסרי אונים. גם אילו היו גברים, לא היה נוהג בצורה שונה. לכן נאמר לשון זכר: "וישק את צאנם". הוא בא לעזרתן משום שהיו נשים, והשקה את צאנן מתוך חסד עם בני אדם שהיו יגעים לאחר שהתעללו בהם.

הנצי"ב מסביר בפירושו "העמק דבר": ויגרשום – בלשון זכר, שהן היו גברתניות והיו מתעסקות עם הרועים, עד שמ"מ גרשום. ומזה יצא הדרש שרצו הרועים לאנסן. ומשה גם הושיע אותן וגם השקה את הצאן.

וישק את צאנם – ג"כ בלשון זכר, שהשקה גם את צאן הרועים, וכן הוא ברבה (שם) מדכתיב (פסוק י"ט) "וישק את הצאן", 'צאנינו' לא נאמר אלא "הצאן", שאף צאן הרועים השקה, ובזה הושיע את הבנות.

סמיכות

סמיכות ביחיד:

מבית לוי, בת-לוי, שפת היאר, תבת גמא, מלך מצרים, ולכהן מדין,
צאן אביהן, בלבת-אש, אדמת-קדש, עני עמי, צעקת בני-ישראל,
ומגרת ביתה, כבד-פה וכבד לשון

סמיכות ברבים:

שרי מסים, ערי מספנות, בני ישראל, זקני ישראל, כלי-כסף וכלי זהב,
בדברי-שקר, ממימי היאר, יצאי ירד-יעקב, מילדי העברים

סמיכות היא צירוף של שני שמות עצם שיש ביניהם קשר הדוק. השם הראשון בצירוף נקרא נסמך, והשני נקרא סומך.

ברוב צירופי הסמיכות הניקוד של הנסמך משתנה עקב התרחקות הטעם: דְּבָרִים – דְּבָרֵי. להרחבה בנושא "חוק החיטוף" ניתן לקרוא בעלון לפרשת "ויצא".

צירוף שם ותואר (בשונה מצירוף הסמיכות של שני שמות):

אִישׁ מְצֹרֵי , אִישׁ-עֲבָרִי , בְּאֶרֶץ נְכַרְיָה , בְּיַד חֲזָקָה , אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה ,
מְלֶדֶת-חֲדָשׁ

מילה בפרשה

נְאֻקְתָּם

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת-נְאֻקְתָּם (ב, כד)

שם מהשורש נא"ק במשקל קְטָלָה.

צורת היחיד היא נְאֻקָה. בניגוד לנְאֻקָה שהיא נקבת הגמל.

מילים נוספות בפרשה במשקל זה:

צְעֻקְתָּם - צְעֻקָה,

שׁוֹעֻקְתָּם – שׁוֹעֻקָה ולא שׁוֹעֻקָה בהשפעת האות עי'.

סְבֻלְתֵיכֶם

לָכוּ לְסְבֻלְתֵיכֶם , מְסֻבְלָתָם (ה, ד-ה)

רד"ק ב"ספר השורשים" מביא דוגמאות מהשורש סב"ל בנטיות שונות:

וַאֲנַחְנוּ עֲזַנְתִּיהֶם סְבֻלָּנוּ (איכה ה, ו) – בניין קל

אֲלוֹפֵינוּ מְסֻבְלָיִם (תהילים קמ"ד, יד) – בנין פועל

וְיִסְתַּבֵּל הַחֲגָב (קהלת יב, ה) – בנין התפעל

לְכָל-סֶבֶל בַּיַּת יוֹסֵף (מלכים א יא, כח) : שם כללי

שִׁבְעִים אֶלֶף נִשְׂא סֶבֶל (מלכים א ה, כט) – שם ממשקל קָטַל במשמעות בעלי מקצוע

"ומשקל אחר עם ה"א הנקבה: סְבֵלָה, והקיבוץ סְבֵלוֹת מצרים".

כִּי | אֶת-עַל סֶבֶלּוֹ (ישעיהו ט, ג) – השם סְבֵל ממשקל קָטַל בצירוף כינוי השייכות. הסגול נחטף לחטף קמץ עקב התרחקות הטעם.

למד לשונך

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים מִלֶּךְ מִצְרַיִם (א, יז)

נשים לב שיש להגות תנועת פתח בהברה הראשונה ולא אליהן בצירה.

נִרְאָה – בלשון עבר   נִרְאָה – בהווה

אי תחילית בגוף ראשון עתיד

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה-נָּא וְאִרְאֶה אֶת-הַמֶּרְאָה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדֹּעַ לֹא-יִבְעַר הַסֵּנֶה: (שמות ג, ג) אִרְאֶה ולא יִרְאֶה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹהִים מִי אֲנִי כִּי אֵלֶּךְ אֶל-פְּרַעֲוֹה וְכִי אֹצִיא אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (ג, יא) אֵלֶּךְ ולא ילך, אֹצִיא ולא יוציא.

ניבים וביטויים

וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אַתּוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ (א, יב)

כן ירבה וכן יפרוץ – יגדל ויתרחב, יתעצם בכוחו.

וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם (א, יד)

מירר את חייו – עשה את חייו קשים ומרים.

לֶךְ לְשָׁלוֹם (ד, יח)

לֶךְ לְשָׁלוֹם / לֶךְ בְּשָׁלוֹם – ברכה הנאמרת לאדם שיצליח בדרכו, ברכת פרידה מאדם.

תלמוד בבלי (מסכת ברכות דף סד עמוד א) יש דיון בשאלה זו: "אמר רבי אבין הלוי: הנפטר מחברו אל יאמר לו ילך בשלום, אלא ילך לשלום". שהרי יתרו שאמר לו למשה (שמות די) ילך לשלום – עלה והצליח, דוד שאמר לו לאבשלום (שמואל בי ט"ו) ילך בשלום – הלך ונתלה."

לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי (ד, י)

לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי – אינני אדם הרהוט בלשונו, אינני רגיל בדיבורים או ויכוחים.

אֲשֶׁר הִבְאַשְׁתֶּם אֶת-רִיחֹנוּ (ה, כא)

הַבְּאִישׁ אֶת רִיחוֹ – הוציא על עצמו או על מישהו אחר שם רע באופן התנהגותו או במעשיו.

להארות, הערות והצטרפות
לרשימת התפוצה: byad-
halashon@gmail.com

עיון בעלונים קודמים:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/ChinuchMukar/PikuahPedagogi/HebChar/parashat_week.htm

עריכה לשונית: כוכבה גרסון